

Bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring i barnehagen

Av

Navn: Kathrine Øvrelid

Kandidatnummer: 29

Emnekode: BAC-HO03

Studiested: Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning

Bacheloroppgave

Linje: Hovedmodellen

Fordypning: IKT i lek og læring

Veiledere: Marit Holm Hopperstad og Ingvild Olsen Olaussen

Studieår: Våren 2014

INNHold

1. Innledning	3
1.1 Tema og problemstilling	3
2. Teori	4
2.1 Læring	5
2.2 Sosiokulturelt syn på læring	5
2.3 Individrettet læring	6
2.4 Barns medvirkning	6
2.5 Lek	7
2. 6 IKT i barnehagen	8
2. 7 Digitale kompetanse	8
2.8 Digital dannning	9
2. 9 Digitale verktøy i læringssituasjoner	10
2.9.1 Bilder	10
2.9.2 Film	10
2.9.3 Digitalfortelling og animasjonsfilm	11
3. Metode	11
3.1 Valg av metode	12
3.1.1 Intervjuguide	12
3.2 Gjennomføring	13
3.3 Arbeidet	14
3.4 Kritisk blikk	14
4. Resultat	15
4.1 Barnehagens kompetanse	15
4.2 Bruk av digital verktøy i barnehagen	16
4.3 Syn på læring	17
4.4 Bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring	18
5. Drøfting	19
5.1 Barnehagens kompetanse	19

5.2 Bruk av digitale verktøy i barnehagen	20
5.3 Syn på læring	21
5.4 Bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring	22
5.5 Konklusjon	23
6. Avslutning	24
Referanser	25
Vedlegg – Intervjuguide	26

1. INNLEDNING

I Norge har det skjedd store endringer de siste 100 årene og vi har i dag fått et samfunn som i stor grad tar i bruk ulike teknologiske hjelpemidler for å gjøre hverdagen lettere. I dag har IKT stor betydning for hvordan samfunnet vårt fungerer og den teknologiske utviklingen skjer raskt. Det kommer stadig nye teknologiske hjelpemidler på markedet og de fleste husholdninger i Norge har flere ulike teknologiske hjelpemiddel, slik som datamaskin, mobiltelefon, iPad, TV, vaskemaskin og kjøleskap. Vi skal ikke så langt tilbake i tid da datamaskiner var ukjent for folk flest og man ikke hadde stor tro på at man skulle trenge internett i hverdagen. I dag derimot har de fleste familiene i Norge internett og mye av kommunikasjonen skjer via teknologiske hjelpemidler (Bølgan, 2008 s. 44) Siden den teknologiske utviklingen har gått så fort kan IKT fremdeles oppleves som nytt for mange og når det kommer til spørsmålet om det bør være et fokus på IKT i barnehagen stiller flere seg kritisk til dette. Det kan være ulike årsaker til, både mangel på kunnskap og meninger om at barn allerede bruker nok tid på disse verktøyene hjemme (Bakke, Jensen og Sæbø, 2011 s. 179). Siden digitale verktøy nå har fått en større plass i samfunnet vårt, begynner det nå å stilles krav fra samfunnet om at IKT skal inn i barnehagehverdagen I «Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver» står det at barna skal få kjennskap til ulike digitale verktøy og oppleve gleden ved bruken av de ulike digitale verktøyene (Kunnskapsdepartementet, 2011 s. 27). Dette fordrer at de ansatte i barnehagen selv har kunnskap om digitale verktøy og bruken av det slik at de kan gi barna gode erfaringer med IKT.

1.1 TEMA OG PROBLEMSTILLING

De digitale verktøyene åpner dører for helt nye måter å lære på som er lystbetonte for barna og som de finner mening med. Den digitale utviklingen går fort fremover og de digitale verktøyene er en stor del av barnas hverdag (Kibsgaard, 2008 s.144). Ved å ta i bruk digitale verktøy får barna mulighet til å bruke sansene sine på noe barna er kjent med og nysgjerrig og det tror jeg vil være med på å skape læring som er lystbetont. Det at det er lystbetont er viktig for at barna skal føle at det de gjør er meningsfylt. Jeg har valgt å ta for meg temaet om læring ved digitale verktøy. Jeg valgte dette temaet fordi jeg syns det er spennende hvordan barn lærer gjennom lek og undring og ønsker å finne ut hvordan man kan skape læringssituasjoner med bruk av digitale verktøy. Bakgrunnen for at jeg valgte dette temaet er fordi jeg selv har en sønn med lett grad av cerebral parese og har sett interessen hans for digitale verktøy og gleden ved å prøve ut både spill på iPad og interessen hans for å lære nye ting. Jeg er opptatt

av at barn lærer i alle situasjoner og ikke bare i den typiske undervisningssituasjonen. Jeg ønsket å finne ut hvordan man kan støtte barnet og legge til rette for å skape læringssituasjoner hvor det kan føre til utvikling på flere nivå. Ut i fra disse tankene formulerte jeg problemstillingen min slik: «*Hvordan kan barnehagen ta i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring*». For å belyse problemstillingen min har jeg intervjuet tre pedagogiske ledere ved tre ulike barnehager i Trondheim.

2. TEORI

2.1 LÆRING

Det fins ulike teorier om hvordan barn lærer og synet på læring hos barn har endret seg med tiden. Tidligere læringssyn var preget av tankene om at det kun oppstod læring i situasjoner der en person underviste en annen (Kibsgaard, 2008 s. 17). Dette har flere stilt seg kritiske til og i dag har mange gått over til en annen oppfatning av læring, som retter fokuset mot læring i samspill med andre mennesker og omgivelsene. Dette synet på læring kalles sosiokulturell læring. «Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver» støtter dette synet ved at de skriver at læring skjer i samspill med de menneskene og det miljøet som er rundt barna og knyttes til lek og omsorg. Barna lærer gjennom alt de får erfare og oppleve og barn må derfor støttes til utforske og være undrende (Kunnskapsdepartementet, 2011 s. 33). Gjennom dette ser vi at Rammeplanen vektlegger barns helhetlig læring og at barna er aktive medskapere av egen kunnskap. Det å lære er knyttet til vår menneskelige eksistens og danner derfor grunnlaget for hvordan vi lever. Læring er våre evner til å forhandle mening og det er prosesser som gjør det mulig for oss å tenke og handle på nye måter. Vi lærer gjennom å leve sammen i livet, læring er det levende livet. (Hogsnes, Angell og Nordtømme, 2010 s. 16 og 17). I denne teksten velger jeg å se på sosiokulturelle perspektiver på læring, men også på et mer individrettet perspektiv for læring.

2.2 SOSIOKULTURELT SYN PÅ LÆRING

Det har vært og er ulike perspektiver på læring, og et perspektiv som i dag er utbredt innenfor barnehagene er det sosiokulturelle perspektivet. De sosiokulturelle perspektivene på læring retter seg i følge Hogsnes, Angell og Nordtømme (fra nå av kalt Hogsnes m/flere) mot de historiske, sosiale og kulturelle forholdene i samfunnet (Hogsnes m/flere, 2010 s. 20). De mener at læringen er uatskillelig fra den sammenhengen den oppstår i og må forståes i lys av

de rammene og konteksten hvor læringen oppstår. Dette vil si at for barna i barnehagen er det mye som vil være med å påvirke hvordan de lærer, det er barnehagens plassering, det fysiske miljøet, relasjoner mellom deltakerne og ikke minst barnehagens historie nasjonalt og lokalt (Hogsnes m/flere, 2010 s. 20). Kontekst betyr sammenveving og sammenveving er sentralt innenfor de sosiokulturelle perspektivene på læring. Den kulturelle og sosiale konteksten til mennesket vil hele tiden ha betydning for hva og hvordan man lærer som vil være med å påvirke hvem vi blir og hvordan vi deltar i livet. På den måten kan ikke mennesker og kontekster beskrives uavhengige av hverandre, men må sees i sammenheng (Hogsnes m/flere, 2010 s. 21).

I følge de sosiokulturelle teoriene på læring skjer læring gjennom at man deltar i sosiale fellesskap. Det vil si alle former for aktiviteter, arbeid, interaksjoner og rutiner som vi deler med andre. Gjennom å delta i aktiviteter, samtaler og samhandling skaffer vi oss kunnskaper om verden rundt oss og vi skaper mening i erfaringer. At noe skaper mening vil si at en hendelse eller et fenomen får et innhold som vi forstår. Dette vil være sentralt for at det skal kunne skje læring (Glaser, Moen, Mørreaunet og Søbstad, 2011 s. 73). Barna skaffer seg erfaring ved å samarbeide med barn eller voksne som er mer erfarne enn seg selv. I de sosiokulturelle perspektivene er det fokus på hva barna mestrer i samspill med hverandre som er det sentrale, barnas mestring på det individuelle planet er av underordnet betydning (Glaser m/flere, 2011 s. 73). Dette synet på læring mener Thomas Moser og Monika Röthle at blir for snevert og de ønsker å løftet synet mot barns individuelle læring i samspill med andre mennesker og miljøet de vokser opp i (Moser og Röthle, 2007 s. 134).

2.3 INDIVIDRETTET LÆRING

En av filosofene som har vært opptatt av barns læring var John Dewey. Dewey er kjent for ordtaket sitt «learning by doing», og han var opptatt av at barn lærer gjennom å selv få prøve ut aktiviteter og reflektere rundt det. Han mente at det var refleksjonen over handling som var det sentrale for læring (Lyngsnes og Rismark, 2007 s. 42). Dewey var blant de første til å legge vekten på individets aktive medvirkning i sin egen læringsprosess. Han mente at man ikke lærer ved ytre stimuli, men ved at man selv gjør ting og høster erfaringer av det (Imsen, 2005 s. 38). Dewey var motstander av de tidligere syn på barns læring og satte derfor opp et læringssystem der barnet ble plassert i midten hvor han mente at personlighetsutviklingen var

av større betydning enn kunnskapsutviklingen (Solerød, 2005, s. 96). Han mente at læring er en aktiv prosess der man må ta utgangspunkt i barna sine interesser.

Selv om læringen foregår i samhandling med andre barn og voksne må barnet selv konstruere sine egne erfaringer. Barnet må gjennom sine erfaringer og ervervede kunnskaper skape mening for seg selv. Det vil med tiden føre til at barnet lærer samfunnet og seg selv å kjenne (Glaser m/flere, 2011 s. 74). Kunnskap kan ikke arves passivt fra andre, for at hver enkelt skal oppleve læring må de selv bidra til å utvikle sin egen kunnskap gjennom å delta, kommunisere og være i aktivitet med andre (Kibsgaard, 2008 s. 98). I følge Moser og Röhle oppstår den individuelle læringssituasjonen som et samspill mellom det sosiale og fysiske miljøet, individet og det som subjektivt blir oppfattet som en oppgave eller utfordring (Moser, Röhle, 2007 s. 134). For å få et helhetlig læringssyn må man ha en dialektisk sammenheng mellom det indre og det ytre rom som i denne sammenhengen vil være individets prosessering og det ytre rom er kulturelle og sosiale situertheten. Det vil si at for å danne et helhetlig læringssyn som «Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver» skriver må man ta utgangspunkt i både sosiokulturelle perspektiver på læring der det er fokus læring i samspill og miljøet, men også ha fokus på at barn er forskjellige og lærere ulikt og derfor integrere perspektiver om individrettet læring (Moser og Röhle, 2007 s. 134).

Det å støtte barna i deres læringssituasjoner kan gjøres på ulike måter, man har formelle læringssituasjoner der innholdet er planlagt på forhånd hvor man har satt seg ulike mål ved læringssituasjonen og vi har uformelle læringssituasjoner. I de uformelle læringssituasjonene er ikke innholdet planlagt, det er situasjoner som oppstår hos barnet selv og samtaler om det barnet er opptatt av kan føre til utvikling av flere kompetanseområder(Kibsgaard, 2008 s. 113). Ved å ta seg tid til å lytte og gi barna rom for undring kan man la barna være med å medvirke sin egen hverdag.

2.4 BARNS MEDVIRKNING

Barns medvirkning er slått fast i barnehagelovens formålsbestemmelse og videre utdypet i barnehageloven. (Kunnskapsdepartementet, 2011 s. 17). Barns medvirkning handler om barnas rett til å si sin mening om alt som angår det, barnets rett til å uttrykke seg og få innflytelse på barnehagehverdagen, uttrykke egne intensjoner, bli tatt på alvor, møte annerkjennelse for sine uttrykk og bli oppmuntret til å si sine meninger (Sjøvik, 2007 s. 97).

Rammeplanen skriver at barna uttrykker seg både verbalt og non-verbalt og at deres følelsesmessige uttrykk skal bli tatt på alvor. Barna må støttes til å stille spørsmål og undre seg og de må oppmuntres til å gi uttrykk for sine meninger og møte annerkjennelse for dem. Dette vil være viktig for barnas selvbylde og oppfatning av seg selv og andre (Kunnskapsdepartementet, 2011 s.18). Det å ta hensyn til barns medvirkning i læringssituasjoner vil ha betydning for barns oppfattelse av mening og opplevelse av læringssituasjonen. Barns medvirkning handler ikke bare om barna, men også om voksnes respekt for barna, at de voksne skal være villige til å observere, tolke barns ulike uttrykk og innlemme disse i barnas hverdag (Sjøvik, 2007 s. 97). Gjennom å være observant og lytte til barna kan man legge til rette for barns medvirkning.

2.5 LEK

Lek er en viktig arena for uformell læring for barna. Gjennom leken får barna eksperimentert og prøvd ut sine kunnskaper hvor det er rom for å feile, fantasere, forske, og oppleve mestring (Kibsgaard, 2008 s. 22). I følge Lillemyr sine teorier om lek er lek en viktig side ved barnekulturen og som spiller en vesentlig rolle for de sosialiseringssprosessene som barna gjennomgår. Dette gjør at leken blir av betydning for utviklingen av personlig og kulturell identitet (Lillemyr, 2001 s.17). Leken kan foregå på mange måter og kan raskt endre karakter. Gjennom leken kan barna teste ut det som de har manglende innsikt om hvor det er liten risiko for å feile. Ved å utforske miljøet og seg selv kan barna få styrket sitt bilde av seg selv og omverden og barnet lærer seg selv å kjenne (Lillemyr, 2001 s. 17). Leken avspeiler barnas sosialisering og utvikling, men samtidig innvirker leken på disse prosessene.

Selv om leken er en viktig faktor for barns læring er det viktig å huske på at for barna har leken egenverdi og er et mål i seg selv (Lillemyr, 2001 s. 18). Turid Thorsby Jansen skriver at leken utgjør et potensial for kulturskaping og læring. Barn som får være med å medvirke ønsker både å kunne leke og utforske noe som er viktig for dem. Det er ikke slik at barna er et lekende barn, eller et lærende barn, barna leker og lærer samtidig (Moser, Pettersvold, 2008 s. 184). Ved å ta i bruk digitale verktøyene i barnehagene åpner vi for lek og læring på en ny måte. Jeg vil nå se på IKT i barnehagen og hvordan dette kan være støttende for barns læring.

2.6 IKT I BARNEHAGEN

IKT betyr informasjons- og kommunikasjonsteknologi og omhandler alt som gjør det mulig å kommunisere med hverandre, finne informasjon og alle digitale verktøyene som påvirker omgivelsene (Bølgan, 2006 s. 7). Hjelpemidler og utstyr som er knyttet opp mot IKT kalles for digitale verktøy (Undheim, 2011 s. 8). Eksempler på ulike digitale verktøy er datamaskin, nettbrett, smartboard, internett, kamera, videokamera, diktafon, skanner, skriver, prosjektor, mobiltelefon og CD- og DVD-spiller (Bølgan, 2006 s. 7). I følge Mari-Ann Letnes er det viktig at de digitale verktøyene ikke blir et mål i seg selv, men at de brukes som verktøy som muliggjør pedagogisk virksomhet (Østern, Stavik-Karlsen og Angelo, 2013 s. 146).

Det at IKT skal brukes i barnehagen har vært møtt med motstand både av de ansatte i barnehagene og foreldre. Det har vært argumentert med at barn driver med for mye stillesittende aktiviteter og at digitale verktøy slik som datamaskin, nettbrett og dataspill vil kunne føre til mer stillesitting og «stjele» tiden som kunne vært brukt på andre aktiviteter (Bakke m/flere, 2011 s. 179). Dette har i midlertid ikke forskning kunne bekreftet. Barn lever i en teknologisk verden hvor de er omgitt med mange ulike digitale verktøy. Det er naturlig at barna ønsker å utforske disse digitale verktøyene og hvilke muligheter de har å by på. Hvis man velger å unngå IKT i barnehagen vil dette være med på å sette et større skille mellom barnets hjem og barnehagen og det vil også være med på å øke graden av kulturkløften mellom de som har tilgang til ulike digitale verktøy hjemme og de som ikke har det (Kibsgaard, 2008 s. 146). For å kunne ta i bruk digitale verktøy på en god måte sammen med barna krever dette at man har ansatte med kompetanse på IKT, hvis ikke vil det være vanskelig å la barna få ta del og oppleve mestring og mening.

2.7 DIGITAL KOMPETANSE

Begrepet digital kompetanse har sin opprinnelse fra undervisning om medier i skolen og er en oversettelse fra de engelske betegnelsene «media literacy» og «digital literacy». (Erstad, 2005 s. 127). Digital kompetanse vil si å ha evne til å ta i bruk digitale verktøy på en kreativ og kritisk måte og velge riktig digitale verktøy til ulike situasjoner (Undheim, 2011 s. 9). Personalet som skaffer seg digital kompetanse kan bruke de digitale verktøyene som et supplement til barnehagens tradisjonelle aktiviteter, noe som vil kunne være med på å støtte barns læring og utvikling (Bølgan, 2008 s. 150). For at barna skal kunne ha mulighet til å ta i bruk digitale verktøy i samspill med andre barn og voksne er det viktig at de voksne har den

kompetansen som trengs på dette feltet. Cathrine Fragell Darre skriver at personalets kompetanse på IKT har stor betydning for arbeidet med digitale verktøy i barnehagen og at det er viktig at ansatte som gruppe oppgraderer sin samlede IKT-kompetanse og stadig reflekterer over deres pedagogiske praksis (Darre, 2013 s. 22). I følge Darre handler digital kompetanse ikke bare om evnen til å beherske ulike digitale verktøy, men også evnen til å være en kreativ voksen som ser mulighetene til de digitale verktøyene og er til stede sammen med barna og er interessert og åpne for barnas meninger og ytringer (Darre, 2013 s. 22). Barnehagene bør løfte alle sine ansatte på et minimum av digital kompetanse slik at de voksne føler seg trygge. Bare på den måten vil det bli plass for en leken tilnærming med digitale verktøy. Noen voksne kan være av den oppfatning at barna mestrer de digitale verktøyene og at de derfor kan lære sammen med barna ved at de sammen tester og prøver seg frem. Dette mener Darre ikke er tilfredsstillende siden barna ikke skal være prøvekaniner i et forsøk mens de voksne skal lære. Det er viktig at vi voksne har kunnskapen først hvis ikke kan det føre til at barna opplever frustrasjon og føler at de ikke får oppfølgingen de trenger. Hun skriver videre at det er viktig med oversikt over barnegruppa i denne situasjonen på lik linje med andre situasjoner. Dette er fordi vi som ansatte i barnehagen må kunne legge til rette for barna slik at alle kan oppleve mestring (Darre, 2013 s. 23-24).

2.8 DIGITAL DANNING

Darre har valgt å definere digital danning på denne måten «*Når de ansatte og barna bruker digitale verktøy og sosiale medier kreativt, når de har forståelse for eget handlingsrom og respekt for seg selv og andre, kan vi snakke om digital dannelse*» (Darre, 2013 s. 20). Digital dannelse omfatter mer enn det å kunne bruke en datamaskin. Det handler også om det å bruke internett og holdninger til hensiktsmessig bruk av digitale verktøy (Darre, 2013 s. 25).

Mari-Ann Letnes har skrevet i sin doktorgradsavhandling at dannelse i all hovedsak handler om hvordan vi som mennesker forholder oss til oss selv, de sosiale omgivelsene og verden rundt oss. Dannelse er noe som griper inn i alle deler av livet og som handler om det å være menneske (Letnes, 2014 s. 95-96). Digital dannelse vil fungere som en refleksjon rundt konsekvensene av den digitale utviklingen for individet, samfunnet og kulturen. Digital dannelse gir uttrykk for hvordan barn og unge utvikler sin identitet og hvordan de lærer (Letnes, 2014 s. 218).

2.9 DIGITALE VERKTØY I LÆRINGSSITUASJONER

Bruk av digitale verktøy sammen med barn kan være en kilde til læring, glede og samspill (Bølgan, 2006 s. 5). Gjennom bruk av ulike digitale verktøy kan barna oppleve et stimulerende, utfordrende og variert læringsmiljø. Ved bruk av digitale verktøy sammen med barn står det sosiale samspillet og barns tilegnelse av kunnskap sentralt, det vil si sosiokulturell læring. For å utvikle barnet sin digitale kompetanse trenger barnet støtte og støtten kan være fra andre barn, voksne eller digitale verktøy (Undheim, 2011 s. 10). Undheim skriver at digitale verktøy er unike siden de kan gi barna en følelse av mestring på mange områder. Dette kan for eksempel være når barna er med på å skape noe. Når barna får være med å bruke digitale verktøy for å lage produkter blir de produsenter. Det vil øke barns mediekompetanse og gjøre at barna blir bedre i stand til å vurdere medieprodukt med kritisk distanse (Undheim, 2011 s. 91). Gjennom kreativt og skapende arbeid der digitale verktøy blir tatt i bruk kan både barn og voksne tatt i bruk ulike sider ved seg selv og det kan oppstå nye relasjoner. Videre vil jeg se på hvordan de ulike digitale verktøyene kan være med å fremme barns læring.

2.9.1 BILDER

Bilder kan være en god kilde for å støtte barns læring når det kommer til barnas språk. Flere barnehager har i dag tatt i bruk bilder på ulike måter for å støtte barns språkutvikling. Dette gjelder særlig i arbeidet med de yngste barna, barn med annet morsmål, eller barn med nedsatt funksjonsevne (Undheim, 2011 s. 26). Et fotografi vil være en fin måte for barna å kunne huske hva de har gjort og dermed gjøre det lettere for dem å fortelle om situasjoner, eller det vil gjøre det lettere å få forståelse for innholdet av ulike ord og uttrykk. Ved å la barna få mulighet til å bruke kameraet selv kan man se hva barna er opptatt av. Gjennom å studere barnas egne bilder kan vi se barneperspektivet og på den måten jobbe med barns medvirkning. Hvis man sammen ser på bildene barna har tatt vil det legge grunnlag for stimulering av flere sider hos barna, for eksempel språk, og sosialt (Undheim, 2011 s. 20).

2.9.2 FILM

Videokamera er et annet digitalt verktøy som er med på å fremme barneperspektivet. Når barna filmer kommer barnets opplevelse fram og dette kan være med å fortelle både personalet og foreldrene hva barna er opptatt av (Undheim, 2011 s. 110). En film vil på samme måte som et bilde eller et fotografi være et språkfremmende middel ved at det kan

hjelp barna å fortelle mer detaljert hva de har opplevd. Gjennom å se en film vil man få en mer detaljert beskrivelse av en opplevelse siden en film også ofte har lydkommentarer (Undheim, 2011 s. 111).

2.9.3 DIGITAL FORTELLING OG ANIMASJONSFILM

Digital fortelling og animasjonsfilm er multimodale produkter som kan bestå av bilde, lyd, film og tekst. Historiene er ofte personlige og blir fortalt med fortellernes egne stemmer (Bakke, m/flere, 2011 s. 187). Digital fortelling og animasjonsfilm er en fin måte å legge til rette for barns medvirkning. Gjennom arbeidet kan barna komme med sine perspektiver og opplevelser gjennom bilder, lyd, film osv. Dette gjør at barna får en stemme og det er det barna syns er viktig som kommer frem (Bakke, m/flere, 2011 s. 187). Når barna får mulighet til å være med å skape noe som har verdi for dem og andre kan de oppleve mestring i stor grad. Barna føler at de «eier» produktet og kan fortelle om den og vise den til andre (Undheim, 2011, s. 11). Det som er fint ved å lage en digital fortelling med barna er at fremhever den personlige stemmen og læringsprosessen (Undheim, 2011 s. 74)

Animasjonsfilm og digital fortelling kan også stimulere annen type læring. Ved å lage et multimodalt produkt vil samspillet i gruppen kunne bli styrket og man vil kunne få erfaring med sosiale relasjoner mellom barna og mellom barn og voksne, dette er fordi barna må samarbeide for å lage ferdig produktene. Språket vil kunne bli styrket ved at barna må tenke ut ideer og diskutere sammen i gruppa og sette ord på tankene sine (Undheim, 2011 s. 90).

3. METODE

Metode er et redskap som vi bruker i møte med noe vi ønsker å undersøke. Metoden hjelper oss med å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen. Metode kan vi dele inn i to undergrupper, kvantitativ metode og kvalitativ metode. Begge metodene brukes til å få en bedre forståelse for det samfunnet vi lever i, men på ulike måter (Dalland, 2012 s. 112). Kvantitative metoder brukes hvis vi ønsker målbare enheter, som igjen kan gjøre det mulig å foreta regneoperasjoner for å finne svarene vi ønsker. Kvalitative metoder derimot fanger opp resultater som ikke er målbare eller lar seg tallfeste. Kvalitative metoder blir brukt for å finne ut av menneskers meninger og opplevelser (Dalland, 2012 s. 112).

3.1 VALG AV METODE

For å kunne belyse problemstillingen min om hvordan barnehagene tar i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring valgte jeg å bruke en kvalitativ forskningsmetode. Grunnen til dette var at jeg ønsket å gå i dybden for å finne meningene, opplevelsene og erfaringene til personene i undersøkelsene for å få et reelt bilde av situasjonen. Ved å ta i bruk en kvantitativ metode hadde jeg ikke kunne fått svarene med den dybden som jeg ønsket. Jeg valgte å benytte meg av kvalitativ forskningsintervju. Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å få intervjupersonens beskrivelse av den livss verden hun eller han befinner seg i for å så igjen kunne tolke hvilken betydning dette har for den som blir intervjuet. Grunnen til at jeg valgte intervju var at det legger til rette for samtale og i følge Dalland er samtalen det viktigste redskapet vi har i arbeidet med andre mennesker (Dalland, 2012 s.151-152). Gjennom å ta i bruk intervju skal man ikke bare få tak i informasjon om den enkelte som blir intervjuet, men intervjuet skal også kunne fortelle oss om noe utover informanten. Dalland skriver at det er den som intervjuer som er instrumentet og at det er intervjuers evne til å oppfatte svarene, tolke dem og forstå dem er avgjørende for om man kan stole på intervjuet (Dalland, 2012 s. 151). Ved å gjennomføre et intervju skal man ikke bare tolke det som blir sagt og måten det blir sagt på, men man må kunne være i stand til å tolke kroppsspråk, mimikk, og stemmebruk. Dette er viktig for å kunne forstå meningen med det som blir sagt (Dalland, 2012 s.155).

3.1.1 INTERVJUGUIDE

Videre bestemte jeg meg for å lage en intervjuguide der jeg satt opp de viktigste spørsmålene, men som gjorde det mulig å stille tilleggsspørsmål. En intervjuguide er et redskap som skal lede intervjueren gjennom intervjuet. Intervjuguiden fungerer som en hjelp til å huske de ulike temaene som skal tas opp. Det er en fordel med åpne spørsmål slik at det legges til rette for spontane, uventende og levende svar. Spørsmålene bør utvikles underveis i samtalen som følge av de svarene informantene gir (Dalland, 2012 s. 167). Med kvalitative intervju får man frem nyanserte beskrivelser av situasjoner fra den som blir intervjuet. Styrken til kvalitative intervju er presisjonen i beskrivelsene og fortolkningene av hva innholdet i intervjuet betyr (Dalland, 2012 s. 156). Jeg ønsket å stille åpne spørsmål slik at jeg kunne gjøre det mulig for personen å reflektere og komme med sine tanker. Dalland skriver at det er nødvendig å stille åpne spørsmål slik at den som blir intervjuet blir utfordret til å gi en dekkende beskrivelse (Dalland, 2012 s. 156).

Etter å ha bestemt meg for at intervju ville være en god måte å finne svar til å besvare problemstillingen min kom spørsmålet om hvor mange jeg skulle intervju. Opprinnelig var planen min å intervju fire pedagogiske ledere og observere i barnehagene, men etter gjennomgang på veiledning endret jeg dette til at det kun ble intervju i tre barnehager. Dette var fordi det ikke skulle bli for stort. Valg av barnehager var ikke lett. I Trondheim kommune er det mange barnehager og det å finne ut hvilke barnehager man skal velge kan være en utfordring. Jeg husket at den ene barnehagen hvor jeg hadde vært i praksis tok i bruk noen digitale verktøy sammen med barna, så det ble et naturlig valg. Videre hadde jeg hørt rykter om en annen barnehage i nærområdet som hadde fokus på IKT i barnehagen. Den siste barnehagen var jeg lenge usikker på. Jeg ønsket å ha et bredt bilde av situasjonen. Jeg valgte derfor å ta en tilfeldig barnehage hvor jeg ikke visste om de hadde kompetanse på IKT eller ikke. Alle de pedagogiske lederne hadde jobbet i flere år i barnehagene og hadde utdanning som førskolelærere.

3.2 GJENNOMFØRING

Jeg hadde på forhånd tatt kontakt med alle barnehagene og snakket med styrerne om oppgaven min. Deretter snakket jeg med de pedagogiske lederne og forklarte rundt situasjonen og hvordan intervjuet skulle foregå før vi avtalte tid og sted. Jeg sendte ut deler av intervjuguiden min på forhånd slik at de skulle ha mulighet til å forberede seg på temaene vi skulle snakke om. Selve intervjuene ble gjennomført ved at jeg dro ut til barnehagene og hadde med meg intervjuguiden, diktafon, og noe å notere med og på og samtalen ble etter deres godkjenning tatt opp slik at gjengivelsen skulle bli mest mulig korrekt. Intervjuene varierte i lengde. Det første intervjuet gikk over 40 minutter, mens det siste intervjuet varte i kun et kvarter. Alle tre svarte utfyllende på spørsmålene mine og virket interessert i hva samtalen handlet om. Jeg valgte å ta opp samtalen med en diktafon av flere årsaker. Ved å ta opp samtalen ville det som nevnt over være lettere å gjengi det informantene fortalte og ved å ta opp og ikke bare notere, kunne jeg få med meg mer av samtalen og dette ville gjøre etterarbeidet enklere og mer ryddig. Samtidig så hadde jeg mulighet til å konsentrere meg om å høre på det informantene fortalte om og holde bikk-kontakt og lettere føre intervjuet videre siden jeg ikke måtte konsentrere meg om å skrive ned det informantene sa. I følge Dalland er lydopptak et uvurderlig hjelpemiddel som fanger opp alt som blir sagt og nyanser i stemmeleie og språk. Et lydopptak fanger ikke opp kroppsspråket så det gjør at man må observere og notere underveis (Dalland, 2012 s. 175).

3.3 ARBEIDET

Etter å ha utført alle intervjuene transkriberte jeg alt som ble sagt. Det var en lang, men nødvendig prosess. Siden jeg valgte båndopptaker hadde jeg fått med meg alt som ble sagt, her kom tankene og meningene til personene frem i hele og fulle setninger og ikke bare stikkord og det gjorde det derfor lettere å huske intervjuet i sin helhet. Jeg har vært opptatt av personvern og der det ble nevnt navn på ansatte har jeg valgt å utelukke navnene fra transkripsjonene. Etter å ha transkribert alle intervjuene begynte arbeidet med å sammenligne de ulike intervjuene med hverandre. For å gjøre dette delte jeg opp intervjuene i ulike dimensjoner og sammenlignet de ulike barnehagenes syn og praksis. Dette gjorde at jeg lett kunne se likheter og ulikheter mellom barnehagene.

3.4 KRITISK BLIKK

Det er flere ting som jeg i ettertid ser jeg kunne endret. Jeg valgte å intervju 3 pedagogiske ledere i 3 ulike barnehager. Den første barnehagen som jeg bestemte meg for var en barnehage for barn i alderen 0-3 år og den valgte jeg siden jeg hadde vært der i praksis og sett barnehagen ta i bruk noen digitale verktøy sammen med barna. Den andre barnehagen jeg valgte tok jeg fordi jeg hadde hørt fra andre at de var gode på å integrere digitale verktøy i hverdagen og det ble jeg nysgjerrig på. Den siste barnehagen valgte jeg fordi jeg ønsket å få høre «sannheten» om hvordan de som jobber med barn tenker om digitale verktøy for å støtte læringen til barna. Derfor valgte jeg ut en helt tilfeldig barnehage som jeg ikke visste noen om tok i bruk digitale verktøy. De valgene jeg har tatt har fått konsekvenser for undersøkelsen min siden jeg har valgt å snakke med to pedagogiske ledere som jobber med de yngste barna og en som jobber med barn i alderen 3 til 6 år. Hvordan man tar i bruk digitale verktøy med de yngste og de eldste barna i barnehagen er forskjellig, men jeg tenkte at på denne måten ville jeg kunne få et mer helhetlig bilde av temaet mitt og valgte derfor å gjennomføre det på denne måten. Hadde jeg bare valgt pedagogiske ledere på avdelinger med barn fra 0-3 eller barn fra 3-6 hadde kanskje svarene blitt annerledes. Siden jeg bare har tatt for meg 3 pedagogiske ledere er det ikke nok til å få et svar hvordan det er i alle barnehagene i Trondheim fordi hvor mye kompetanse de ansatte sitter med i barnehagene varierer. Derfor ville jeg kunne fått helt andre resultater om jeg hadde valgt 3 andre barnehager. Jeg kan ved å intervju tre pedagogiske ledere får jeg ikke noen fasit på hvordan det er i barnehagene, men jeg får et innblikk i hvordan situasjonen kan være.

4. RESULTAT

Som nevnt over har jeg intervjuet tre pedagogiske ledere ved tre barnehager i Trondheim Kommune. I denne delen vil jeg vise hva som kom fram i de ulike intervjuene og se på likheter og ulikheter. Jeg velger å dele opp resultatene i underkategorier for å skape orden og struktur. Det jeg har valgt å legge fokus på under resultatdelen er barnehagens kompetanse, barnehagens bruk av digitale verktøy, pedagogenes syn på læring og barnehagens bruk av digitale verktøy i læringssituasjoner. Jeg velger å gi de ulike barnehagene fiktive navn og velger derfor å kalle barnehage den første barnehagen jeg intervjuet for Marikåpe barnehage, den andre barnehagen for Prestekrage barnehage og den tredje og siste barnehagen jeg intervjuet for Solsikke barnehage. Dette er for å anonymisere barnehagene. I Marikåpe barnehage snakket jeg med en pedagogisk leder, Anna (fiktivt navn) som jobbet 70 % som pedagogisk leder og 40 % som fagleder på barnehagen. Hun har jobbet på denne barnehagen i 3 år, men har mange års erfaring fra andre barnehager. I Prestekrage barnehage snakket jeg med Mari (fiktivt navn), en pedagogisk leder som ble ferdig utdannet for 7 år siden og har jobbet i Prestekrage barnehage siden den tid. I Solsikke barnehage snakket jeg med Merete som har jobbet som pedagogisk leder på denne barnehagen siden 1996.

4.1 BARNEHAGENS KOMPETANSE

Gjennom intervjuene kom det frem at barnehagene har varierende kompetanse både barnehagene seg i mellom, men også innenfor barnehagene. Anna som jobber på Marikåpe barnehage forteller at kompetansen på barnehagen er varierende og at det meste de kan er egenlært. Noen har litt kompetanse, mens andre syns det er komplisert nok å sjekke e-posten sin. Barnehagen har den siste tiden hatt fokus på at det mangler kompetanse på dette området og har derfor søkt etter ansatte med digital kompetanse. Hun sier videre *«Når det gjelder kompetansen i forhold til hvordan vi bruker IKT sammen med barna så er den også variabel. Noen kan mye og gjør det mye, andre kan en del og gjør det ikke og noen kan alt for lite. Så det er variabelt»*.

Mari som jobber som pedagogisk leder på Prestekrage barnehage forteller mye av det samme som Anna. Hun forteller at kompetansen på huset varierer og at de som har kompetanse har lært seg dette på egen hånd. Hun forteller at det er flere som kvier seg for å bruke en datamaskin og at dette gjelder spesielt de litt eldre damene, fordi de ofte kan føle seg usikre. De yngre som jobber ved barnehagen har mer kompetanse, men den er rettet mot den normale

bruken, som å skrive dokumenter, laste ned bilder på datamaskinen og redigere bilder og film. Til spørsmålet om hvilken kompetanse hun har på IKT svarer hun *«Jeg vil si at jeg har en ganske god kompetanse, i alle fall i forhold til jobben min. Jeg syns at det viktigste er i forhold til bildebruk, tekstbehandling, bruk av video, det å kunne redigere og bruke powerpoint»*.

Da jeg snakket med Merete som er pedagogisk leder på Solsikke barnehage fikk jeg et annet svar da jeg spurte om kompetansen til barnehagen. Barnehagen hadde deltatt i et prosjekt i 2 år som var styrt av Trondheim kommune, hvor fokuset var å få integrert mer IKT i barnehagehverdagen. Dette hadde ført til at kompetansen på IKT hadde økt betraktelig hos alle ansatte ved barnehagen. Selv ville Merete beskrive sin kompetanse slik *«Jeg vil si at jeg kan litt om mye, ikke sånn super, super, men ja, jeg kan mye og jeg kan bruke det sammen med barna»*.

4.2 BRUK AV DIGITALE VERKTØY I BARNEHAGEN

Alle barnehagene hadde tilgang til ulike digitale verktøy, men hvor moderne og hvor mye tilgang de hadde varierte. Marikåpe barnehage hadde ulike digitale verktøy som først og fremst ble benyttet av de voksne. Det var datamaskiner, kamera, noen små og to større digitale kameraer, noen mobiltelefoner, CD-spiller, prosjektor og lerret. Barnehagen har ikke hatt tilgang til trådløst internett, men ville få det innen kort tid. Det er i hovedsak kamera som blir brukt i hverdagen som hjelp til å dokumentere hverdagen til barna. Bildene blir også brukt i språkarbeid, der det blir en støtte for barna til å finne ord. Datamaskinen blir brukt i kulturformidling, ved at en voksen og noen barn kan bruke internett til å søke opp det barna er interessert i. På spørsmålet om hvilke digitale verktøy barna hadde tilgang på i hverdagen svarte hun *«Tilgang, jeg vil ikke si at de har tilgang til noe i det hele tatt fordi det er de voksne som styrer det. Jeg definerer tilgang slik at de ser det og kan etterspørre det og kan bruke det hele tiden. Men det er klart det at vi bruker veldig mye lamineringsmaskin, barna får være med å laminere, vi setter den på gulvet. Men det er vi voksne som styrer det. Så jeg vil si at de ikke har tilgang til det»*.

Hos prestekrage barnehage er det flere digitale verktøy, de har datamaskiner, digitale kameraer, skriver, skanner, lamineringsmaskin og videokamera. De har hatt en bildeskjerm i gangen der det ble vist bilder fra dagen til foreldre og barn, men skjermen har gått i stykker og

ikke blitt reparert. Mari forteller at 7 av 10 skjermer på barnehagen har blitt ødelagt etter et kort tidsrom, noe hun mener er synd siden det var et samlingspunkt for barn og voksne. Speilreflekskameraene er i bruk i barnehagen hver dag. Det tas mye bilder som blir lagt over til datamaskinen i en base hvor personalet kan finne bilder til ulike anledninger og dokumentasjoner. Dokumentasjoner med bilder blir hengt opp på veggen og de som er ment for barna blir hengt opp i barnas høyde. Dette har de opplevd som positivt og barna er ivrige til å vise dem til hverandre og sine foreldre. Barnehagen bruker også videokamera til foreldremøter for å vise foreldrene glimt fra hverdagen og i oppfølging av enkelt barn. Barna på avdelingen har ikke tilgang til så mange digitale verktøy, men de får lov til å bruke de små kameraene hvis de jobber med prosjekter eller i andre sammenhenger. Da er det en voksen som viser barna hvordan de skal gjøre det og veileder barn til å ta bilder. Siden dette er en småbarnsavdeling så skjer dette som oftest etter jul når barna har blitt litt eldre og er tryggere på barnehagen.

Solsikke barnehage har som nevnt tidligere vært med i et prosjekt om IKT i barnehagen og har derfor den siste tiden fått flere digitale verktøy og har fokus på bruk av dette. Avdelingen som Merete jobbet på hadde tre iPad-er, flere datamaskiner, både stasjonære og bærbare og noen Mac-er og flere digitale kameraer. Barna har tilgang til alle de ulike digitale verktøyene og de blir brukt i samspill med de voksne. «Vi har rikt med utsyr» fortalte Merete.

4.3 SYN PÅ LÆRING

Synet på hvordan barn lærer var overraskende ganske likt blant de pedagogiske lederne. Jeg ble overrasket da jeg sammenlignet det synet de ulike pedagogiske lærerne hadde på hvordan barn lærer. I følge alle de pedagogiske lederne oppstår læring når barna får lov til å gjøre seg sine egne erfaringer, prøve ut og utforske selv. Alle var enige om at vi som voksne kun har en støttende og veiledende rolle når det kommer til læring. Anna fra Marikåpe var likevel den som var mest opptatt av at læring skjer hos barnet selv. *«Jeg har et rasjonelt forhold til læring, at læring foregår inni det selv. Jeg har at egentlig så kan ikke en person lære en annen person noe, det blir fort imitering, men du må få forståelse, du må få prøve ut selv. Jeg er veldig opptatt av undringen og at vi voksne skal være utviklingsstøttene som skal fange opp initiativene til barna og være opptatt av det som barna er opptatt av og støtte dem på det. Støtte nysgjerrigheten og utforskertrangen deres»*. Merete fra Solsikke barnehage svarer dette på hva hun mener er en god læringssituasjon for barna *« At barna får bruke seg selv, sammen*

med andre barn og at vi voksne er der som støttespillere for barna». Mari svarer dette om læringssituasjonen i barnehagene «Jeg tenker at barn lærer gjennom erfaring, «learning by doing» som jeg er farget av, og det ligger jo også i det at vi er inspirert av Reggio Emilia filosofien. Det her med å jobbe i prosjekter syns jeg er en veldig fin måte å lære på. Det at barn kan samarbeide og lære sammen». Alle barnehagene har fokus på barnet som individ og at barnet lærer gjennom erfaring, men to av barnehagene Prestekrage og Solsikke barnehage mener at barna kan lære i samspill med hverandre.

4.4 BRUK AV DIGITALE VERKTØY FOR Å STØTTE BARNES LÆRING

Når det gjelder barnehagenes bruk av digitale verktøy for å fremme barns læring var det varierende hvordan barnehagene jobbet. Verken Marikåpe eller Prestekrage barnehage hadde stort fokus på dette i barnehagen. I Marikåpe barnehage var kun noen som tok i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring. Hun selv brukte mye bilder for å støtte språkutviklingen til de yngste barna. Videre sier hun dette om bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring: *«Jeg er opptatt av læring i hverdagssituasjonene, den uformelle som du ikke kan planlegge. Det kreves at du er så kompetent at du kan ivareta barna i hverdagssituasjonene. Det handler om å koble på at nå kan jeg bruke prosjektor og det programmet i den her settingen. Bare det å komme på det ser jeg det er mange som strever med».*

På Prestekrage barnehage bruker de også mye bilder sammen med barna, dette gjør de for at de mener det skaper gjensynsglede og at de kan skape samspillsituasjoner hvor språket og relasjoner blir styrket. Barnehagen lager egne bøker av bilder for å kunne bringe situasjoner tilbake til barna, dette kan være av spesielle anledninger eller hverdagssituasjoner. Mari forteller at de kunne tatt i bruk digitale verktøy i en større grad enn det de gjør i dag. Hun forteller at hun kunne ønske at de snart får iPad på barnehagen slik at de kan ta i bruk dette med de små barna. Hun etterlyser også mer kursing av ansatte slik at de blir tryggere i bruk av digitale verktøy og får tips til hvordan man kan ta i bruk digitale verktøy i ulike situasjoner.

På Solsikke barnehage jobbet de med bruk av digitale verktøy for å fremme barns læring. På spørsmålet om den pedagogiske lederen tar i bruk ulike digitale verktøy for å støtte barns læring svarer hun. *«Ja, det har jeg gjort ja. Jeg jobber en del med 5-åringene og jeg har brukt det i forhold til tall og bokstaver. Det å lære dem å holde på og utforske, prøve seg frem og sitte sammen i grupper og prøve å skrive litt selv. Det blir som et rablestadie når de møter*

tastaturet for første gang, så rabler de slik de gjør med skrift. Så blir de litt mer interessert, så er det noen som kommer litt lenger enn andre. Vi holder på med å lytte på lyder slik at det blir fra skrift til lesing. At de kanskje lærer seg å skrive før de lærer seg å lese». De bruker digitale verktøy i ulike sammenhenger, både i prosjekter og i uformelle læringssituasjoner. De små barna har den siste tiden i følge Merete jobbet med å skanne gjenstandene sine, slik som smukken sin, lue, eller andre ting barna liker. Barna tar mye bilder selv, her er de opptatt av barneperspektivet og hvordan de kan bruke dette i videre arbeid.

5. DRØFTING

I denne delen vil jeg se på de resultatene jeg har fått og drøfte dette i lys av teorien jeg har presentert tidligere. Jeg vil i denne delen ta for meg de samme underkategoriene som jeg brukte i resultatdelen. Til slutt i denne delen vil jeg se på resultatene mine i forhold til problemstillingen min.

5.1 BARNEHAGENS KOMPETANSE

Kompetansen til de ansatte i barnehagen har mye å si for kvaliteten i barnehagen. For at barna skal kunne få glede og utbytte av bruken av digitale verktøy er det en forutsetning at personalet mestrer de digitale verktøyene som brukes (Darre, 2013 s. 23). Bølگان skrev i 2006 at flere av de ansatte i barnehagen stiller seg skeptiske til bruk av digitale verktøy som et pedagogisk virkemiddel i barnehagen og at innføringen av digitale verktøy derfor har møtt mye motgang (Bølگان, 2006 s.36) Hvordan er det så i dag, i 2014, 8 år etter? Av intervjuene kommer det tydelig frem at to av barnehagene har ansatte med varierende grad av digital kompetanse og hvor noen kvier seg for å ta i bruk digitale verktøy. Dette er bare to barnehager av en rekke barnehager i Norge, men jeg er av den oppfatning av at det gir et innblikk i hvordan det er andre i andre barnehager. Det er nok slik at en del fremdeles stiller seg kritisk til dette. Mange barnehager mangler fremdeles kunnskaper om bruk av digitale verktøy og spesielt bruk av digitale verktøy på en pedagogisk måte sammen med barna. Grunnen til dette kan være så mye, utviklingen går veldig fort og det kan oppleves som skremmende for mange. Mangelen på kompetanse er nok likevel hovedgrunnen til at flere stiller seg kritisk til bruk av digitale verktøy (Kibsgaards, 2008 s.148). Bølگان skriver at forutsetningen for å lykkes med implementering av digitale verktøy i barnehagen er at personalet blir digitalt kompetente (Bølگان, 2006 s. 36). Ved å øke den digitale kompetansen

for man forståelsen av at digitale verktøy ikke skal erstatte de andre aktivitetene, men fungere som et supplement til aktivitetene slik at man får et større mangfold.

Det at de ansatte mangler digital kompetanse betyr ikke nødvendigvis at de er skeptiske til bruk av digitale verktøy. Interessen for bruk av digitale verktøy øker og det samme gjør ønsket om å innhente kunnskap om bruken av digitale verktøy. Dette kom frem under intervjuene i min undersøkelse der de pedagogiske lederne som jobbet ved Marikåpe barnehage og Prestekrage barnehage ytret et ønske om at det skulle vært tilbud om flere kurs til ansatte. Mari på Prestekrage barnehage sa dette om temaet: *«Jeg kunne tenke meg at det hadde vært mer kursing av ansatte. Der det hadde vært kursing på forskjellig nivå. Der vi som kan det som er basic, vi kan videreutvikle oss på det, mens de som kan sjekke mailen sin og ikke noe mer, at de kan lære helt fra starten av. At de kan få gode oppskrifter på for eksempel hvordan de kan legge inn et bilde. Det her med å få inkludert alle de voksne først. For når man har det så er det så mye lettere å gi det videre til barna og bruke det mer aktivt i hverdagen når det er noe alle kan, syns jeg»*. Av dette ser vi at Mari mener at personalets kompetanse er viktig for bruken av digitale verktøy sammen med barna og hvordan det å øke kompetansen på digitale verktøy vil gjøre det lettere for de ansatte å ta i bruk digitale verktøy sammen med barna. Denne oppfatningen deler også Darre som skriver at digital kompetanse er viktig for riktig bruk av digitale verktøy sammen med barna. Hun skriver at det er viktig at personalet innhenter kompetansen først slik at de voksne kan veilede barna på en god måte, hvis ikke kan dette føre til frustrasjon hos barna fordi barna føler de ikke mestrer og ikke har mulighet til å få den tilretteleggingen som de trenger (Darre, 2013 s.23). At de voksne sitter med kompetanse vil gjøre at de føler seg tryggere og at de lettere tar i bruk de digitale verktøyene i hverdagen. Her kommer forskjellene mellom barnehagene tydelig frem. Den barnehagen som har vært med på kurs og fått hevet sitt felles kompetansenivå tar i bruk digitale verktøy i ulike hverdagssituasjoner i større grad enn de to barnehagene som føler de mangler kompetanse. Av dette kan vi se at personalets digitale kompetanse er en forutsetning for hvordan barnehagen kan ta i bruk digitale verktøy i læringssituasjoner og legge til rette for barna.

5.2 BRUK AV DIGITALE VERKTØY I BARNEHAGEN

Personalets holdninger, kunnskaper og ferdigheter er med på å bestemme hvordan de digitale verktøyene blir brukt i barnehagene. Personalets syn på barn og barndom vil få konsekvenser

for hvordan de ser på digitale verktøy som en del av hverdagen i barnehagen. Personalets syn og holdninger vil være av stor betydning når de skal være med å oppdra barn til å delta aktivt i vårt digitale samfunn (Bølgan, 2006 s.10). Er det slik at de digitale verktøyene forbeholdt de voksne eller skal man tørre å la barna slippe til? Hvordan de ulike barnehagene tok i bruk de digitale verktøyene de hadde varierte. I de to første barnehagene Marikåpe og Prestekrage kom det frem at det i hovedsak var de voksne som brukte de digitale verktøyene i hverdagen og at barna ikke hadde mye tilgang til de ulike digitale verktøyene. Dette mener jeg kan være av den grunn at personalet ikke har nok kompetanse på dette området slik at de ikke vet hvordan de kan integrere IKT i hverdagen. Dette kan vi se i sammenheng med den siste barnehagen, Solsikke barnehage som hadde vært på kurs og fått opplæring i bruk av digitale verktøy med barn og hvor de ansatte tok i bruk digitale verktøy som et supplement til de andre verktøyene.

Noe annet som kommer frem som et hinder i bruk av digitale verktøy er mangel på utstyr og mangelen på moderne utstyr. Både hos Marikåpe barnehage og Prestekrage barnehage kommer det frem at de ønsker mer utstyr som kan gjøre det lettere å ta i bruk de digitale verktøyene sammen med barna. Bølgan skriver at barna burde få slippe å ta til takke med gammelt eller utgått utstyr i barnehagen. Når barna skal utforske er det nødvendig med moderne utstyr som står tilgjengelig for barna (Bølgan, 2006 s. 18).

5.3 SYN PÅ LÆRING

Hva er det som kjennetegner barns læring? Hva er det som kjennetegner en god læringssituasjon? Synet på hvordan barn lærer har forandret seg gjennom tiden og det fins i dag ulike perspektiver på læring. Flere er i dag farget av de sosiokulturelle perspektivene på læring som handler om at barn lærer i samspill med andre barn og miljøet rundt det (Hogsnes m/flere, 2010 s. 20). Mens andre er mer opptatt av at læring skjer i barnet selv og at barnet lærer gjennom å prøve ut selv og reflektere rundt handlingene sine (Lyngsnes og Rismark, 2007 s. 42). Da jeg sammenlignet svarene til de pedagogiske lederne rundt temaet læring ble jeg overrasket. Jeg hadde på forhånd sett for meg at det kunne bli variasjon i læringssynet, men det kom frem som vi kan se av resultatdelen at de pedagogiske lederne delte mye av den samme oppfatningen av hvordan barn lærer. De var alle opptatt av at læring skjer gjennom at barna får prøve ut selv og skaffe seg erfaring. Dette er et syn som stammer fra John Dewey. Dewey var som tidligere nevnt opptatt av at barna lærer gjennom å gjøre seg sine egne

erfaringer og reflektere rundt dem (Lyngsnes og Rismark, 2007 s. 42). Samtidig var de opptatt av i ulik grad at barna lærer i samspill med andre barn og voksne og at voksne skal ha en veiledende rolle. Den pedagogiske lederen fra Marikåpe barnehage hadde et læringssyn som var mer rettet mot individet enn resten de to andre. Alle var de enige om at barna lærer ved å prøve ut selv, men Prestekrage barnehage og Solsikke barnehage mente at barna lærer ved å prøve ut selv i samspill med andre barn og med veiledning fra de voksne. Denne oppfatningen finner vi igjen hos Moser og Röthle som er av den oppfatning at for å kunne danne et helhetlig læringssyn må man ta utgangspunkt i læring der det er fokus på læring i samspill og miljøet, men også ha fokus på at barn er forskjellige og lærere ulikt (Moser og Röthle, 2007 s. 134).

5.4 BRUK AV DIGITALE VERKTØY FOR Å STØTTE BARNES LÆRING

Barnehagenes bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring varierte i likhet med barnehagenes kompetanse. Marikåpe- og Prestekrage barnehage hadde ikke stort fokus på dette, men tok i bruk bilder som en del av dokumentasjonen for barn og voksne. Jeg ser at alle barnehagene tar i bruk bilder, men har forskjellig fokus. Marikåpe barnehage bruker bildene for å støtte språkstimuleringen til barna, mens Prestekrage barnehage bruker bildene til å bringe situasjonene tilbake til barna og får å skape sosiale relasjoner ved å henge opp bilder på veggen. Solsikke barnehage lar barna bruke kameraene for å fange opp barneperspektivet. Av dette kan vi se at bilder er et sterkt verktøy som kan brukes til å støtte ulike læringssituasjoner hos barna. Forskjellen er at det på Marikåpe barnehage og Prestekrage barnehage i størst grad er de voksne som tar bildene og ikke barna. Dette kan etter min oppfatning henge sammen med at personalet ikke har nok kompetanse på når og hvordan de kan ta i bruk de digitale verktøyene som kamera og ser på det som mer krevende. Bølgan skriver at personalet som har god digital kompetanse vil lettere kunne bruke de digitale verktøyene som et supplement til barnehagenes tradisjonelle aktiviteter og på den måten være en støtte for barns læring og utvikling (Bølgan, 2008 s. 150). Dette kommer fram i min undersøkelse der Solsikke barnehage bruker ulike digitale verktøy for å støtte barns læring i hverdagen. Her blir de digitale verktøyene både brukt i uformelle læringssituasjoner og formelle, som for eksempel prosjekter eller skrivetrening. Det å kunne ta i bruk digitale verktøy i spontant og etter barnas ønsker vil kunne være med på å fremme barns mestring og læring. Gjennom at barna føler at de blir tatt på alvor og lyttet til og bli respektert for deres uttrykksmåter (Sjøvik, 2007 s. 97). Mari fra prestekrage forteller at de jobber mye i prosjekter

og her vil det være mulighet for å lytte til barna og la deres meninger få betydning for prosessen. Ved å ta i bruk digitale verktøy kan man lage ulike multimodale uttrykk, som for eksempel digital fortelling eller animasjonsfilm (Bakke, m/flere, 2011 s. 187).

5.5 KONKLUSJON

I min studie kommer det frem at alle pedagogiske lederne jeg intervjuet er positive til bruk av digitale verktøy i barnehagen og alle de tre barnehagene tar i bruk digitale verktøy i hverdagen i ulik grad. Jeg ser dette som et tegn på at interessen er der og at det derfor vil kunne skje endringer i bruk av digitale verktøy i fremtiden. Det som kommer tydeligst frem i denne undersøkelsen er viktigheten av personalets digitale kompetanse. Jeg opplever at dette er det som ligger under for hvor mye og hvordan personalet tar i bruk de digitale verktøyene. Barnehager med god digital kompetanse kan lettere ta i bruk de digitale verktøyene og bruke det med en leken tilnærming hos barna. De kan også være med å hjelpe barna med å få erfaring av riktig bruk av de digitale verktøyene og bli kritisk til bruken. Dette er viktige faktorer for barnas digitale dannelse (Darre, 2013 s. 25).. For å gå tilbake til problemstillingen min som var «*Hvordan kan barnehagen ta i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring*» vil jeg si at barnehagen først og fremst må sørge for å løfte alle ansatte opp på et minimum av digital kompetanse. På denne måten vil det være lettere for personalet å ta i bruk de digitale verktøyene sammen med barna både i uformell og formelle situasjoner. Videre er det viktig å integrere de digitale verktøyene i barnehagens fagområder og gjøre det til en del av hverdagen. La de digitale verktøyene være tilgjengelig for barna og vær en lyttende voksen som kan ta i bruk de digitale verktøyene på en spontan og leken måte (Darre, 2013 s. 22).

De digitale verktøyene gir uendelige mange muligheter å jobbe på og de digitale verktøyene kan stimulere læring på ulike vis (Undheim, 2011 s.11). Gjennom denne undersøkelsen har jeg sett at barnehagene tar i bruk stor grad av bilder for å støtte barns læring. Bilder vil kunne være med å stimulere ulike typer læring. Gjennom et bilde kan man stimulere språket til barna ved at man snakker sammen om det som er på bildet, man kan bruke et bilde til å stimulere relasjoner mellom barna seg i mellom og barn og voksne og man kan bruke bilder til å få frem barnas perspektiver. På denne måten kommer det frem at bilder vil være et godt verktøy til å støtte barns læring og barns mestringsfølelse (Undheim, 2011 s. 20-26). Andre metoder som kom frem var skrivetrening på datamaskinen som vil kunne stimulere motoriske ferdigheter, men også øke stimulere lese- og skrive ferdighetene. Arbeid med å la barna være med å skape

produkter vil være en god måte for å gi barna mestringsfølelse og stimulere flere typer læring. Eksempler kan være digital fortelling og animasjonsfilm. Her kan barna få stimulert språkutvikling, barns sosiale relasjoner, problemløsning, og motoriske ferdigheter (Undheim, 2011 s. 90).

6. AVSLUTNING

Barn som vokser opp i dagens samfunn vokser opp i en digital verden. Det er derfor viktig at vi som jobber i barnehagen lar barna få møte digitale verktøy og få erfaring med verdifull bruk av digitale verktøy og lære seg å være kritisk til bruk og innhold av digitale verktøy. På denne måten vil vi være med å minke kulturforskjellene mellom de som har mye tilgang til digitale verktøy og de som ikke har det (Kibsgaard, 2008 s. 146). Dette vil også være med å spille en viktig rolle for barns digitale dannelsesprosess. I løpet av denne prosessen har jeg fått innsikt i hvor mye de ansattes kompetanse egentlig betyr for hvordan de digitale verktøyene blir bruk og hvor mye tilgang barna får til dem. De digitale verktøyene byr på mye læring, men hvis de voksne ikke har kompetanse på område, vil ikke barna få det store utbyttet av det.

I arbeidet med denne oppgaven har jeg fått testet mine kunnskaper i å intervju andre og fått mer innsikt i arbeidet med å transkribere og sortere resultater. Opprinnelig var det meningen at jeg skulle bruke erfaringer fra min egen praksisperiode, men jeg endret mening da jeg så at det ikke passet inn i oppgaven på den måten jeg ønsket. Jeg føler at jeg gjennom mitt arbeid har fått svar på min problemstilling som var «*Hvordan kan barnehagen ta i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring*». Likevel ser jeg i ettertid at jeg kunne tenke meg flere eksempler på hvordan barnehagene tok i bruk digitale verktøy i læringssituasjoner. Mange barnehager er enda i startfasen av å integrere digitale verktøy som et pedagogisk verktøy og jeg kan se for meg at mye vil skje de nærmeste årene. Jeg ser tydelig at kompetansen til personalet har mye å si, så etter min oppfatning bør fokuset for barnehagene begynne her. Som ansatt i barnehagen er man nødt til å kunne endre måtene man jobber på etter hvilke krav samfunnet setter. Digital kompetanse er et av dem og det er viktig at de ansatte får den kompetansen slik at de kan bruke de digitale verktøyene med barna både i planlagte situasjoner og situasjoner som oppstår spontant. Det blir spennende å se i tiden fremover hva som skjer i barnehagene og hvor stor plass de digitale verktøyene får i det pedagogiske arbeidet.

REFERANSELISTE

- Bakke, Kari, Jessen, Cathrine og Sæbø, Aud Berggraf (red). *Kunst, kultur og kreativitet. Kunstfaglig arbeid i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Bølgan, Nina (2006). *Temahefte om «IKT i barnehagen»*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Bølgan, Nina (2008). *Vil du være med, så heng på. Barnehagen som digital arena*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Dalland, Olav (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Darre, Cathrine Fragell (2013). *Kreativ bruk av digitale verktøy*. Oslo: Kommuneforlaget AS
- Erstad, Ola (2008). *«Digital kompetanse i skolen»*. Oslo: Universitetsforlaget
- Glaser, Vibeke, Moen Kari Hoås, Mørreaunet, Sissel og Søbstad, Frode (red.) (2011). *Barnehagens grunnsteiner. Formålet med barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Hogsnes, Hilde Dehnæs, Angell, Mona-Lisa og Nordtømme, Solveig (2010). *Barnehagens læringsliv*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Imsen, Gunn (2005). *Elevers verden – innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget
- Kibsgaard, Sonja (red.) (2008). *GLSM. Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Letnes, Mari-Ann (2014) *Digital dannelse i barnehagen. Barnehagebarns meningsskaping i arbeid med multimodal fortelling*. Trondheim: NTNU. Norges-teknisk-naturvitenskapelig universitet
- Lillemyr, Ole Fredrik (2001). *Lek på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget
- Lyngsnes, Kitt og Rismark, Marit (2007). *Didaktisk arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Moser, Thomas og Röthle, Monika (2007). *Ny rammeplan – ny barnehagepedagogikk?* Oslo: Universitetsforlaget
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2011). M Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Sjøvik, Palma (red.) (2007). *En barnehage for alle. Spesialpedagogikk i førskolelærerutdanningen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Solerød, Erling (2005). *Pedagogiske grunnproblemer – i historisk lys*. Oslo: Universitetsforlaget
- Undheim, Marianne (2011). *Del gleder! Digital kompetanse i barnehagen*. Oslo: GAN Aschehoug

VEDLEGG

Intervju – digitale verktøy for å støtte barns læring

Intervju i forbindelse med bacheloroppgave.

Problemstilling: «Hvordan kan barnehagen ta i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring»

Dimensjon 1: Informantens bakgrunn

Hvilken stilling har du?

Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?

Hvilken utdanning har du?

Hvor mange år har du jobbet i denne barnehagen?

Dimensjon 2: Informantens/barnehagens kompetanse

Hva slags kompetanse har dere på IKT i barnehagen?

Hvilken kompetanse sitter du med på dette feltet?

Hva legger dere i det med digitale verktøy?

- Hva forbinder du med digitale verktøy

Stikkord: kamera, videokamera, datamaskin, internett, båndopptaker/diktafon

Dimensjon 3: Bruk av digitale verktøy i barnehagen

Hvilke digitale verktøy fins i barnehagen?

Tar dere i bruk digitale verktøy i barnehagen?

Stikkord: Hvorfor, eller hvorfor ikke? Hvilke blir tatt i bruk og hvorfor?

I hvilke situasjoner blir disse brukt?

Har barna tilgang til noen av de digitale verktøyene? Når? Hvorfor, hvorfor ikke

Får barna se bilder?

Hvilket syn har du på bruk av digitale verktøy i barnehagen? Voksne barn?

Dimensjon 4: Bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring

Hvilket syn har du på hvordan barn lærer i barnehagen?

Hva er læring?

Hva tenker du er viktig for en god læringssituasjon i barnehagen?

Tar du i bruk digitale verktøy i situasjoner for å støtte barns læring?

Hvorfor, hvorfor ikke?

Hvis ja – hvilke? Fins det andre verktøy og måter å gjøre dette på?

Hvis nei: Hvordan kan du tenke deg å inkludere bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring?

Har dere tatt i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring på avdelingen der du er pedagogisk leder?

Hvorfor, hvorfor ikke?

Hva har dere tatt i bruk?

Hvilket syn har du på bruk av digitale verktøy for å støtte barns læring?

Hvordan tror du de ulike digitale verktøyene kan være med å støtte barns læring?

Hvordan kan man bruke de ulike digitale verktøyene i læringssituasjoner?

Hva er etter din erfaring verdifullt bruk av digitale verktøy i barnehagen?

Kunne du tenke deg å ta i bruk digitale verktøy for å støtte barns læring i fremtiden?

Takk for hjelpen!